

Vergaderjaar 2020–2021

35 570 IV

Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2021

C

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 december 2020

Met deze brief doe ik uw Kamer verslag van mijn reis naar Curaçao, Sint Eustatius en Saba van 2 tot en met 5 november 2020. De directe aanleiding voor de reis was het akkoord tussen Nederland en Curaçao over de consensus Rijkswet Caribisch Orgaan voor Hervorming en Ontwikkeling (COHO) en het bijbehorende landspakket Curaçao.

Verder heb ik een bezoek gebracht aan Sint Eustatius om kennis te maken met de nieuwe eilandsraadsleden. Op Saba heb ik verschillende projecten bezocht, waaronder de locatie van de nieuwe haven, en gesprekken gevoerd met het Bestuurscollege, de Eilandsraad, de Saba Business Association en het Rode Kruis/de maatschappelijk werker van het openbaar lichaam.

Werkbezoek Curaçao 2 november

Mijn bezoek aan Curaçao stond in het teken van het akkoord tussen Nederland en Curaçao over de consensus Rijkswet Caribisch Orgaan voor Hervorming en Ontwikkeling (COHO) en het bijbehorende landspakket Curaçao. Ik heb u hierover op 2 november jl. in een separate brief geïnformeerd (Kamerstuk 35 474, nr. H).

Voorafgaand aan het programma heeft epidemioloog dr. Izzy Gerstenbluth de actuele situatie rond COVID-19 op Curaçao toegelicht. Op 2 november is het landspakket ondertekend. Daarna volgde een verdiepend programma. Op de buitenplaats van het Barrio («wijk») Hotel, in de in opkomst zijnde wijk Otrobanda, heb ik samen met Minister Martina gesproken met een drietal jonge innovatieve ondernemers, waaronder de initiatiefnemer van het succesvolle straatfestival Kaya Kaya. Dat festival trok op het hoogtepunt – vóór de crisis – maar liefst 12.000 festivalgangers naar Otrobanda. Het evenement is meer dan een feest alleen. Het is een

aanleiding voor het aanbrengen van street art, het schoonmaken van terreinen en het opknappen van huizen. Kaya Kaya is daarmee een manier om de bewoners samen te brengen en de straat een positieve impuls te geven. Gedwongen door COVID-19 zijn dit jaar stadstuinen aangelegd waar voedsel voor de buurt wordt verbouwd.

Naast de initiatiefnemer achter Kaya Kaya hebben we gesproken met een locatie-onafhankelijk ondernemer in merk- en conceptontwikkeling en met een IT-ondernemer met een snelgroeiend jong bedrijf dat zich toelegt op de transitie van organisaties naar digitaal werken. Het bedrijf kent geen werktijden en geen officiële vakantiedagen, wél projecten en resultaten. Al vóór COVID-19 bepaalden medewerkers zelf of ze op kantoor, thuis of op het strand werkten. Een deel van het personeel is woonachtig op Curaçao, een deel elders op de wereld of is een digitale nomade.

Vervolgens hebben we een bezoek gebracht aan het prijswinnende kunstwerk «Kathedraal van Doornen» van kunstenaar Herman van Bergen. Het enorme kunstwerk is in vijf jaar tijd opgetrokken, uit blokken gemaakt van doornen van de Wabi struik die overal op het eiland voorkomt en lokaal geldt als onkruid. In de kathedraal is het werk van een aantal andere vooraanstaande Curaçaose kunstenaars te vinden. Het kunstwerk is een ode aan de vrije geest en vertelt het verhaal van de ontstaansgeschiedenis van het eiland, van de teloorgang van de oorspronkelijke Indianenbevolking tot de vertrapping van de aarde door de moderne mens. Het is een «denkplaats» en vrijplaats voor alle religies en levensopvattingen.

Op verzoek van Statenvoorzitter mevr. Pauletta (PAR) vond op maandag een besloten gesprek plaats met de commissie Koninkrijkszaken van de Staten. Aanwezig waren, naast de voorzitter, de Leden Walroud (PAR), Rozendal (MAN) en Pisas (MFK) aanwezig. Centraal stonden de verwachtingen van het akkoord. Het programma werd afgesloten met een ontvangst met de Raad van Ministers door de Gouverneur van Curaçao, mevr. George-Wout.

Werkbezoek Sint Eustatius 3 en 4 november

Op dinsdag en woensdagochtend bezocht de delegatie Sint Eustatius om bij te praten met de regeringscommissaris en de plv. regeringscommissaris (lees: regeringscommissarissen) en kennis te maken met de nieuwe Eilandsraadsleden.

Allereerst heb ik met de regeringscommissarissen gesproken over de voortgang inzake de twaalf criteria en vooral stilgestaan bij de samenwerking met de nieuwe Eilandsraad. De regeringscommissaris heeft uiteengezet hoe hij naar de verschillende fases uit de Wet Herstel Voorzieningen Sint Eustatius kijkt. Deze uitwerking van de verschillende fases wordt in de maanden december en januari verder uitgewerkt, inclusief het bijbehorende tijdspad. Verder hebben we stilgestaan bij de uitvoeringskracht van het openbaar lichaam. In totaal zijn door middel van bijzondere uitkeringen vanuit het Rijk, verschillende fondsen beschikbaar gekomen op het eiland, wat resulteert in 132 projecten. Hiervan zijn 27 projecten afgerond. Van de resterende 105 projecten zijn er 67 gestart. Met de overige 38 moet nog gestart worden. Vanwege de schaarste van kwalitatief goed personeel op het eiland heeft het openbaar lichaam vooral behoefte aan projectmanagers om verschillende, vaak specialistische projecten, tot een goed einde te brengen.

De regeringscommissarissen hebben ook stilgestaan bij de mogelijkheden voor betere boven-eilandelijke samenwerking tussen de BES-eilanden. Verder is uitvoerig gesproken over op de reorganisatie van het ambtelijk

apparaat. Alle sleutelposities zijn inmiddels vervuld. Nu is het zaak dat er een cultuurverandering gaat plaatshebben binnen het openbaar lichaam met veel meer aandacht voor dienstverlening richting de burgers toe en de uitvoering van verschillende projecten. Ten slotte heb ik het belang van de door de regeringscommissarissen bepleitte samenwerking tussen hen en de Eilandsraad onderstreept teneinde de voortgang te waarborgen in het kader van de Wet Herstel Voorzieningen Sint Eustatius.

Vervolgens heb ik op dinsdagmiddag in het bijzijn van de regeringscommissaris Van Rij gesproken met de vertegenwoordigers van de PLP, mevr. Leerdam en de heren Merkman en Van Putten. Vanuit de PLP is benadrukt dat de partij in de verschillende fases onder de Wet Herstel Voorzieningen Sint Eustatius willen samenwerken met de Nederlandse regering richting een volledig herstel van de democratie. De PLP heeft desgevraagd ook het pleidooi voor meer autonomie toegelicht. Ik maakte duidelijk dat er geen sprake kan zijn van meer autonomie dan de wet toe laat. Verder is gesproken met mevr. Spanner van de DP en het afgescheiden lid van de DP, dhr. Sneek.

Daarnaast heb ik acht projecten bezocht – van de nieuwe waterfabriek en -opslag tot nieuwe wegen, de nieuwe luchthaven, de klif en de hospitainer(s). Op woensdagochtend vond er een briefing plaats in het natuurgebied Boven National Park over het project loslopend vee. Ik was onder de indruk van de grote voortgang die, ondanks de COVID-19 pandemie, is geboekt. Ik zal hier uitvoerig op terugkomen in de volgende voortgangsrapportage die u deze maand zult ontvangen.

Werkbezoek Saba 4 en 5 november

Op woensdag en donderdagochtend heb ik gesprekken gevoerd met het Bestuurscollege, de Eilandsraad, de Saba Business Association, het Rode Kruis/de maatschappelijk werker van het openbaar lichaam. Ook heb ik een bezoek gebracht aan de locatie waar de nieuwe haven komt. Alle gesprekken zijn in open en constructieve sfeer verlopen. Een korte weergave hiervan is als volgt:

Bestuurscollege

Gedurende deze kabinetsperiode zijn er veel incidentele middelen beschikbaar gekomen die de ontwikkeling van het eiland goed hebben gedaan. Echter blijft het vraagstuk van structurele financiële tekorten (de hoogte van de Vrije Uitkering) een punt van aandacht. Er is verwezen naar het Raad van State en IBO-traject waar het BES-fonds onderdeel van is. Tot slot sprak het Bestuurscollege zijn dank uit voor de \$ 1,5 miljoen additioneel toegekende financiële middelen waarvan de twee beschikkingen ter plekke werden getekend.

Eilandsraad

Na een uitleg over de aankomende verkiezingen en het formatieproces volgend jaar is vervolgens gesproken over COVID-19 compensatie voor bedrijven. Enerzijds volgt Caribisch Nederland – waar het mogelijk is – Europees Nederland als het gaat om COVID-19 compensatie maatregelen, anderzijds blijft het maatwerk gezien de specifieke situatie van de eilanden. Ook is de strategie rond long-stay besproken; waarbij Saba's «soft opening» iedereen welkom heet zolang men maar in quarantaine gaat inclusief de daarbij horende COVID-test. De eilandsraad heeft verder de verslechterde economische situatie onder de aandacht gebracht. De eilandsraad wordt via het bestuurscollege verder geïnformeerd over het traject van Raad van State/IBO.

Saba Business Association

Deze jonge organisatie vertegenwoordigt het bedrijfsleven en deelde in het gesprek de economische zorgen die gerelateerd zijn aan COVID-19 als ook de niet aan COVID-19 gerelateerde zorgen (bancair stelsel, postcode, ABB, geen Paypal etc.). De Saba Business Association vroeg aandacht voor meer dan alleen uitstel van het betalen van belastingen zoals deze momenteel vanuit het Rijk wordt voorgesteld. Het bedrijfsleven kan volgens hen – gelet op de duur van deze pandemie – de belastingverplichtingen niet meer met terugwerkende kracht opbrengen omdat er geen inkomsten zijn (er zijn namelijk geen toeristen) en de ondernemers hebben geen buffers als gevolg van de orkanen van de afgelopen jaren. In het algemeen is men blij met de hulp die er is, anders waren er al bedrijven meteen omgevallen. Echter blijft de zorgen voor de nabije toekomst onverminderd groot, zeker als een vaccin langer op zich zou laten wachten. Voor de niet-COVID-19 gerelateerde zaken is men verwezen naar de desbetreffende bewindspersonen.

Rode Kruis en maatschappelijk werker openbaar lichaam

Zowel het Rode Kruis als het Openbaar lichaam hebben gedurende de lockdown periode van 4 weken voedseldistributie georganiseerd. Gezinnen die het al moeilijk hadden, hebben het vanwege de pandemie nog moeilijker; baanverlies, hogere kosten voor levensmiddelen en geen mogelijkheid om goedkoop in te kopen op Sint Maarten. Er wordt ook meer stress gesignaleerd in gezinnen. Het ontbreken van bepaalde voorzieningen in het sociale domein maakt adequaat handelen lastig. Dit ligt ook op tafel bij verschillende verantwoordelijke departementen. De bijdragen vanuit het Rijk en de Rode Kruisorganisatie worden goed ingezet.

Locatiebezoek nieuwe haven

De nieuwe haven is een project dat in de komende drie jaar gerealiseerd gaat worden. De plannen zijn met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat gedeeld, maar er is nog geen financiering voor een deel van de vitale infrastructuur, namelijk de cargofaciliteit. De opgestelde plannen zijn vormgegeven door de financiële mogelijkheden die nu al beschikbaar zijn. Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het openbaar lichaam trekken gezamenlijk op om Saba een nieuwe impuls te geven. Met een orkaanbestendige haven kan Saba ook liggeld en andere inkomsten genereren en zullen de kosten van levensonderhoud kunnen dalen.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.W. Knops